

Závěr z konference věnované digital humanities - Computing the Past

13.10.2022 - Naděžda Hlaváčková | Západočeská univerzita v Plzni

Cílem konference bylo dostat k jednomu stolu badatele z různých humanitních a společenských oborů zabývajících se lidskou minulostí, kteří mají ve svém výzkumu zkušenosti s využitím výpočetních technologií.

Akci celkově navštívilo přibližně třicet účastníků, což se ukázal být vhodný počet pro příjemné plynutí neformálních debat během programu i mimo něj. Přibližně polovina účastníků byla ze zahraničí, konkrétně z Rakouska, Německa, Dánska, Norska a Finska. Mezi účastníky byli archeologové, historici, filologové, religionisté, biblisté či filozofové.

Akademický program konference sestával ze tří zvaných přednášek, sedmnácti standardních patnácti minutových příspěvků a závěrečné panelové debaty. V prostorách bylo vystaveno i několik výzkumných posterů. Zvanými přednášejícími byli Tom Brughmans z Aarhuské univerzity v Dánsku, Monica Berti z univerzity v Lipsku a István Czachesz z univerzity v norském Tromsø. Cíleně byli vybráni tak, aby představovali různé akademické disciplíny. Všechny však spojovalo využívání výpočetních metod ve výzkumu a odborný zájem o historické prostředí antického Středomoří. Tom Brughmans je archeolog, který ve svém výzkumu ekonomie Římské říše využívá metody počítačového modelování. Ve své přednášce zdůraznil, že bychom při využívání výpočetních metod ve výzkumu neměli zapomínat být co nejvíce srozumitelní kolegům, kteří jsou k uplatnitelnosti těchto metod zdrženlivější. Monica Berti je klasická filoložka, která se dlouhodobě věnuje přípravě digitálních edic antických textů v řečtině a latině a vývoji počítačových nástrojů pro práci s těmito texty. Její přednáška věnovala velkou pozornost nutnosti standardizace používaných formátů dat a jejich kódování. István Czachesz je novozákonní biblista a propagátor inovativních přístupů ke studiu raného křesťanství. Ve své přednášce představil několik příkladů použití výpočetních metod ve studiu dané problematiky a nastínil možnosti jejich dalšího rozvíjení. Uvedl například abstraktní počítačový model, který se snažil vrhnout nové světlo na význam takzvaných cestujících proroků pro šíření daného náboženského hnutí v jeho nejranější fázi.

Vedle zvaných přednášek zazněly příspěvky aplikující výpočetní přístupy v nejrůznějších historických kontextech a za využití různého typu dat. Například Arianna Sacco z Archeologického institutu Rakouské akademie věd představila svůj projekt využívající metody formální sítové analýzy pro rozbor souboru archeologických dat z období pozdní Střední říše a druhé přechodné doby ve starém Egyptě (tj. přibližně 1850-1550 př.n.l.). Petr Pavlas z Filozofického ústavu Akademie věd ČR oproti tomu obrátil pozornost k možnosti využití metod výpočetní textové analýzy pro automatické rozpoznávání metafor v rozsáhlém korpusu digitalizovaných textů z období 1517-1715. Nina Nikki z Helsinské univerzity a Zdeňka Špiclová z katedry filozofie ZČU použily metody distribuční sémantiky, aby prokázaly, jak v korpusu řeckých raně křesťanských textů z prvních pěti století dochází k proměně vnímání odkazu Pavla z Tarsu.

Akademický program konference završila v sobotu před polednem panelová debata. Živily ji převážně otázky z publika a opět bylo diskutováno téma, otevřené již během úvodní přednášky: jak komunikovat tento typ historického výzkumu tradičně orientovaným kolegům, kteří jsou vůči těmto přístupům buď zdrženliví, nebo přímo nepřátelští? Účastníkům akce byl nabídnut i neakademický program: část z nich tak v pátek večer vyrazila na společnou prohlídku pivovaru Plzeňský prazdroj a v sobotu odpoledne na procházku kolem Boleveckých rybníků. Jak už to bývá, i tento program nabízel prostor k pokračování neformálních diskuzí nad odbornou problematikou, ale i k

přirozenému prohloubení navázaných kontaktů.

Ke zdárnému průběhu akce přispěla organizační souhra hned několik institucí. Vedle katedry filozofie FF a centra CCS-Lab ZČU je nutné zmínit Studijní a vědeckou knihovnu Plzeňského kraje, která poskytla prostory pro konání akce. Náklady spojené se zajištěním akce byly pokryty s využitím prostředků z rezervy rektora Západočeské univerzity v Plzni a od Grantové agentury České republiky. Akci dále podpořila Česká asociace pro digitální humanitní vědy (CzADH) a Centrum pro digitální výzkum náboženství (CEDRR) při Masarykově univerzitě v Brně.

<https://info.zcu.cz/clanek.jsp?id=4797>